

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pe un an . . . . . 240 Lei Pe jumătate de an . . . . . 120 Lei Pe un pătrar de an . . . . . 60 Lei Un număr . . . . . 5 Lei Pentru străinătate pe un an . . . . . 300 Lei</p>	<p>APARE DUMINECA</p> <p>Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concursuri edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
--	---	---

Restrângerea libertății cetățenești.

În haosul politic, social și economic de după războiul mondial s'au cristalizat în Europa, destul de repede, niște ideologii cu totul noi.

Armatura lor era îndreptată împotriva stărilor desordonate, produse de război, care stări amenințau să se statornicească.

Acestor ideologii noi li-a succedat să ridice un val de apărare în contra neorânduelii.

În Italia de exemplu, ca și în alte țări, au contribuit mai mulți factori, ca nemulțumirea cetățenilor să tot crească.

Mediul creat de această nemulțumire a fost prielnic pentru ființarea așanumitului „fascism”, care fascism pune statul mai pe sus de orice.

În înțelesul doctrinei fascismului statul devine o realitate absolut superioară individului, iar individul e timbrat de înamic al statului.

Ce privește autoritatea statului, aceea se exercită asupra individului prin forță.

După cum vedem fasciștii au abandonat drepturile cetățeanului, cari drepturi sunt piatra fundamentală a democrației.

În statul fascist individul este supus colectivității. Datoriilor lui nu mai corespund anumite drepturi. Bă ce e mai mult, statul merge atât de departe, încât se amestecă în treburile particulare ale individului.

Cu un cuvânt statul devine totul, de aceea se și numește Italia stat totalitar.

Doctrina fascismului culminează în a susține, că nu dela națiune, care nu e alta, decât o creațiune a statului, pot emana puterile lui.

Aceste puteri rezidă în el însuși, ele sunt un atribut de căpetenie al statului.

O altă ideologie nouă înrudită, dar nu identică cu fascismul, este național-socialismul din Germania.

Amăsurat acestei ideologii din urmă condiția principală a tăriei unui stat e ca oamenii, cari îl constituie, să aibă una și aceeași concepție, care îi îndrumă în toate acțiunile lor.

Dacă tăria unui stat depinde de aceea ce gândesc și simțesc cetățenii ei, atunci nu mai poate fi vorba de o supremație a statului, ca personalitate juridică, ci de o supremație a poporului, ca personalitate etnică.

Unitatea nu o poate da unui popor decât originea etnică comună, întrucât nu ia forma conștiinței naționale, ci a conștiinței de rasă, fiind națiunea numai totalitatea supușilor unui stat.

La popoare iarăși lucru însemnat e rasa. Amestecul cu rase inferioare e un pericol pentru rasa, care în urma însușirilor ei deosebite, e chemată să domineze.

Conform doctrinei național-socialismului statul e numai un mijloc, de care se folosește poporul, pentru a-și realiza scopurile și individul, întocmai ca în țara fascismului, nu contează.

E ciudat însă, că nu numai statele totalitare, ci și cele democratice, cum sunt spre pildă Franța, Anglia și Statele Unite ale Americii de Nord, cu tot regimul lor democratic, restrâng în timpul din urmă tot mai mult drepturile, libertățile cetățenești.

Restrângerea aceasta a luat forme concrete prin aceea, că s'a acordat guvernelor puteri excepționale, apoi prin prelungirea sesiunilor parlamentare, trecându-se peste dreptul alegătorilor de a fi consultați, mai departe prin înscăunarea economiei dirijate, prin reglementarea importului și al exportului și prin câte alte măsuri de felul acesta.

Cum se explică, că statele democratice, care combat mentalitatea totalitară, însuși aplică măsuri restrictive față de cetățenii lor.

Explicarea ni-o dă un publicist american,

convins democrat care pornește dela interesele popoarelor.

El susține, că sunt interese mai de temelie, decât libertatea personală și că interesele acelea sunt reprezentate prin independența națională.

Mai înainte ca un popor să fie liber, el trebuie să fie independent. Dacă își pierde independența, el își pierde și libertatea.

Prin urmare un popor, care ține la libertate și înțelege rostul ei, e silit să accepte disciplina și sacrificiile pentru a-și menține independența.

Din cele expuse reiesă, că restricția libertăților cetățenești în timpurile noastre se reprezintă ca o măsură cu caracter general, nu însă cu aceeași întindere, căci până când în statele autoritare ea e absolută, în țările democratice e numai relativă.

* * *

Am aflat cu cale a da această explicare, pentru că și la noi în țară se emit ordonanțe, care restrâng libertatea individului. Dar restricțiile acestea sunt de așa natură, că nu urmăresc vreun scop în detrimentul intereselor cetățenești, ci își au justificarea în necesitatea imperioasă, pe care au creat-o stările excepționale, în care trăim.

Necesitatea aceasta reclamă, ca cetățenilor să li-se impună anumite atitudini în interesul disciplinei și al unității naționale, cari contribuie la independența statului, de pe urma căreia în ultima analiză iarăși cetățenii vor trage azi-mâine întreg folosul.

Aurel Moacă.

Rezidentul Al. Marta în slujba Banatului

(Continuare)

Sub ocrotirea Lui divină fiecare Român, fie la vatră fie la graniță, s'a putut spovedi în liniște, pășind sub baldachinul noului an cu gânduri noi, doriri noi, cu hotăriri noi și, mai presus de toate, cu *forțe noi*.

Ceeace ne bucură nespus este că, în aceste zile grele și de adâncă frământare, *inima și sufletul* conducătorilor României sunt *una*. *Comunitatea de gândire și simțire*, de ideal și aspirații, între popor și conducătorii lui, azi este o *realitate*, ce nu scapă neobservată nici celor ce ne-au ținut sub jug sute și mii de ani, fie ei la Răsărit fie la Apus.

În timp ce Regele nostru, urmat de Voievodul nădejdiilor noastre, prin prezența Lui, de

marile sărbători ale Nașterii și Botezului Domnului, la granițele trasate de sabia lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Stânt și alui Mihai Viteazul, insuflă credință nouă și putere neînfrântă ostașului român, — *sfetnicii Lui insuflă aceeași credință și nădejde în puterea de viață, de rezistență și, la caz de nevoie, de biruință totală asupra vrăjmașilor noștri, grosului populației civile, rămase lângă casa și ogorul străbun.*

Cei ce au ascultat răspunsul dat de Excelența Sa Domnul *Dr. Alexandru Marta*, Rezidentul regal al Ținutului „Timiș” la urările făcute, din prilejul anului nou, de către reprezentanții vieții administrative și bisericești din cuprinsul Ținutului, *au fost plăcut atinși și profund mângâiați în inima lor, că la granița de Apus a fării străjuește: un veteran*, pe care vitregia vremurilor nu l-a putut răpune și munca încordată nu l-a slăbit; un *tată* al celor mari dar mai ales al celor mici și umili; un *sfetnic* credincios al Tronului și un *adevărat fiu al Bisericii străbune*.

Este într'adevăr impresionant să vezi în aceste vremuri tulburi și de adânci și neconținute prefaceri, când în multe inimi s'au putut furișa necredința, indiferentismul și descurajarea, — să vezi un *om hotărît, un Român înflăcărat, un Bănățean din fresca elitelor Timișului*, care în ciuda celor mai bine de 70 ani, stă de veghe, ca un tânăr în floarea vârstei, la postul de înaltă comandă, la care marele nostru Rege l-a chemat.

Rezidentul Alexandru Marta este *simbolul viu* al Bănățeanului mândru de origina sa, de credința și de chemarea sa. Postul înalt ce-l onorează cu demnitate neegalată, dă cuvântului său putere magică de a influența, în mod hotărît, pe toți Românii din partea de Apus a țării, la acte vrednice de trecutul neamului nostru.

Numai prezența lui acolo, la graniță, inspiră curaj soldatului român și liniște și dor de muncă țaranului bănățean, eliberat de sclăvia milenară.

Crescut în atmosferă de tămâie, sufletul rezidentului Marta s'a dospit, din copilărie, în aluatul Evangheliei, de principiile căreia se lasă călăuzit în toate actele sale mari. Câteva crâmpie din cuvântarea sa amintită mai sus, vor avea darul să lase în inimile cetitorilor icoana celui care a făcut din viața sa un apostolat, în slujba dreptății, a Neamului și a Bisericii sale strămoșești.

Copleșit de „*minunea inițiativelor regale*” și de „*rezultatul înălțător de suflete al lumenatelor gândiri domnești, care neîntrerupt veghează la soarta națiunii și ne dă cea mai strălucită pildă de dragoste de Patrie și neam*”, — Excelența Sa rezidentul Marta, se mărturisește, ca un bun

creștin, făcând bilanțul anului expirat: „Dar, Domnilor, dacă ne place și putem fi fericiți — a spus Excelența Sa — de a stabili dragostea pilduitoare a Majestății Sale, înaltele și bunele intențiuni ale guvernului către noi, *se cuvine a ne supune unei examinări și faptele noastre*, a ne face un bilanț oarecare, spre a vedea, în ce măsură ne-am format viața după înaltele povești și fapte pilduitoare...”

Vorbind despre eforturile depuse, spre a asigura maximul de realizări pentru îmbunătățirea vieții populației Ținutului, Excelența Sa spune că acestea „*nu s'au putut atinge din motive nea-târnoare de voința populației, care, când a fost vorba de apărarea Patriei, în primăvara anului trecut, a plecat spre hotare, cu un elan și dragoste fără seamăn*”; ea și-a muncit ogorul și a făcut ca scumpa noastră Patrie să fie ținută în seamă, cinstită și ferită de necazuri și în raporturile ei externe”.

„Evenimentele externe ne-au găsit gata de a ne apăra, și acest sentiment și devotament nu a slăbit, cu toate neajunsurile inerente unor astfel de stări. În fața acestor evenimente au încetat și au trebuit să înceteze, cu mici excepții: cântirile și privirile chiorășe, căci fiecare și-a dat seama, că *armata, apărătoarea hotarelor*, trebuie să aibă credința și știința că la spatele ei stă *un singur popor, o singură credință și o singură dorință: apărarea Patriei, apărarea gliei strămoșești*, pe care nici de voie nici de silă nu o vom părăsi; *dragostea noastră face perpetuă prezența națiunii române între hotarele ei de azi*, în lăuntru cărora cetățenii loiali, de altă origină etnică, și-au găsit și își vor găsi totdeauna o bună și fericită așezare...”

(Urmează)

Preotul Gheorghe Cotoșman.

Satul și conducătorii lui.

Cum îți formezi oamenii
satului, așa îi ai.

Plecând dela oraș spre câmpii sau spre deal întâlnești în cale într'un soare luminos în înfinitul unui cer fermecător de albastru și senin, satul. Păsările cântă. Râul trece sgomotos la vale. O pădure, tinăra pădure, de mesteacăn și brad cari își așteaptă colindătorii și vizitatorii.

Iată dar, ceea ce este satul copilăriei noastre în care ne-am născut și crescut și unde pentru prima dată am văzut lumina zilei. Imi aduc aminte cu drag de satul meu, căci doar și poetul zice:

Sat frumos al nașterii mele,
Te-oi mai vedea, oare cândva?
Pe unde merg, pe unde privesc,
Totdeauna cătră tine privesc.

Iar moșul meu fi-ertat, mă privea, mă desmerda și apoi tot îmi spunea: Vezi tu cerul și pământul, natura aceasta care ne'ncojoară — dealuri, ape, păsări cântătoare — ghici cine le-a făcut? Și-mi veni în minte ceea ce am învățat la școală și am zis în gând fără să audă moșul:

Florică mititică
Spune-mi cine te-a făcut
Cel-ce te-a făcut pe tine
Acela și pe mine
El e tatăl tău și-al meu
Și se cheamă Dumnezeu.

Și repede am răspuns moșului meu: toate le-a făcut Dumnezeu. Și mă săruta de bucurie.

Abea așteptam sosirea primăverii și a verii deoarece în această vreme veniau vizitatorii, unii la aer, alții să se odihnească de munca grea, alții să vadă regiunea satului.

Eu nu puteam pricepe de ce acești oameni părăsesc orașul frumos și vin să petreacă la sat, când eu mai bucuros mă duceam la oraș. Și tot moșul m'a lămurit zicând: Vin nepoate să se'nchine lui Dumnezeu, deoarece natura frumoasă de aici mărturisește mai deaproape pe Dumnezeu.

Anii au venit și au trecut, eu am crescut, am terminat școala la oraș, m'am făcut preot și m'am întors în satul meu ca după cuvântul moșului meu: împreună cu natura să mărturisesc pe Dumnezeu oamenilor.

În satul în care ne-am născut au văzut moși-strămoșii, vedem și noi cei de azi, și vor vedea și nepoții, înălțându-se în mijlocul lui cu turnul în sus biserica cea mântuitoare de suflete și aproape de ea școala cea pregătitoare.

Biserica prin preotul ei începe drumul cel străjuit de crucea lui Hristos. Căderi și ridicări, propovăduire și cercetare, slujbă și predică, năcazuri și bucurii. Toate trebuie să le biruie prin iubirea lui Hristos!... Omul vine pe lume cu sufletul bolnav, preotul îl va vindeca de boala sufletească precum medicul vindecă pe cea trupească.

Școala prin învățătorul ei începe drumul bătătorit de Hristos în a învăța pe cei mici și de-ai forma pentru viitorul patriei. Nu învățăm pentru școală, ci pentru viață (Longum iter per praecepta, breve et efficax per exempla) Seneca — „Lăsați copiii să vină la mine” e vorba Mântuitorului plină de duioșie și de iubire.

Atât preotul cât și învățătorul într'un sat au o datorie sfântă de îndeplinit, de a forma

cetățeni morali, ascultători de legi, luminați etc. cu un cuvânt „dați cezarului ce este al Cezarului și Lui Dumnezeu ce este a Lui Dumnezeu“. Ei vor mulțumi și prin ei țara, conducătorilor satelor, speranța patriei.

E. Pidoux, în cuvântarea sa Educația Națională spune: Vouă vi s'a dat cinstea de a forma generațiunile, de a-le face mai inteligente, mai morale decât cele precedente, de a-le inspira sentimente mai nobile, având grija să păstreze ce este mai bun în spiritul și caracterul neamului, așa cum s'a păstrat de secole.

Preotul și învățătorul pun câte o cărămidă la ridicarea satului, o vedem și o văd bine toți cei de azi, însă toate vor fi zadarnice dacă nu suntem ajutați de autoritățile administrative și celelalte din sat.

Să-mi fie îngăduit și iertat cuvântul dacă îndrăznesc a spune, nu din ură ci din dragoste că această colaborare între conducătorii satelor și autoritățile administrative și jandarm, lipsește cu totul.

Preotul și învățătorul nu mai sunt chemați și întrebați în chestiunile și bunul mers ce privesc satul deși sunt conducătorii satelor, ba din contră dacă preotul ori învățătorul cere ajutorul autorităților adm., sau jandarm., în ce privește bunul mers al satului ca: facerea drumurilor, a gardului la cimitir, călcarea sărbătorilor legale și a Botezului Domnului când unii oameni lucrează, apoi propaganda sectară etc. etc. nu numai că nu li-se dă curs cererii lor, dar sunt priviți, știți, dela înălțime.

Și vina nu sunt conducătorii țării căci ei luptă luptă dreaptă. Binele vine de sus îndrumat, dar cei de jos fac ce vreau. Soldatului nu-i este frică de ofițerii superiori căci aceștia sunt ca niște părinți ai lor, vin și se duc din cazarmă, pe când de cei mici se tem sârmanii, deoarece aceștia sunt pururea cu ei în cazarmă, făcându-le mizerii fără ca cei mari să aibă cunoștință.

Trăim timpuri grele, oamenii sunt răi din cale afară, satul trebuie ajutat și conducătorii ei trebuie puși la locul de cinste, iar autoritățile administrative și jandarmerești să dea toată cinstea cuvenită conducătorilor satului, ascultându-i și cerând sfatul lor la toate chestiunile ce privesc satul.

Și atunci se vor împlini cu adevărat cuvintele marelui profesor și cărturar Domnul N. Iorga rostit la Fundația Carol I, (conferință de deschidere a ciclului organizat de „Societatea națională ortodoxă a femeilor române“, vezi Universul din 16 Ianuarie 1940).

O națiune — închee d. prof. Iorga — nu se ridică în primul rând prin învățători, notari sau jandarmi, ci prin credința și dragostea de țară a preoților,

Pr. Aurelian Șt. Chepic.

RECENZII.

Anuarul Academiei Teologice ortodoxă română din Caransebeș, (1919-1939).

Academia Teologică română din Caransebeș publică Anuarul începând din anii 1919-1939. Este un respectuos omagiu Prea Sfinției Sale Dr. Vasile Lazarescu, Episcopul de Caransebeș, din partea actualilor profesori ai Academiei de Teologie din Caransebeș.

Răsfoind Anuarul Academiei Teologice ai impresia plăcută, care dealtfel se transformă în realitate, că Academia Teologică din Caransebeș este renăscută cu actualii profesori și-și continuă drumul trecutului bogat în știința teologică ce l-a avut Banatul întotdeauna.

Din școala teologică dela Caransebeș au eșit o seamă de personalități, ierarhi, arhieriei, prof. universitari, consilieri eparhiali, profesori, și dascăli, cari s'au răspândit în toate părțile, lucrând unii, până'n prezent, lăsând amintirea plăcută a unei școli care i-a ocrotit cu duhul blândeței, caracteristica vieții noastre creștine.

Rectorul actual al Academiei protopresbiterul Dr. Zeno Munteanu în scurtul istoric ce ni-l prezintă, ne facem să înțelegem transformările prin care a trecut școala, dela înființarea Institutului Teologic și până în prezent. Vedem străduința și lupta ce s'a dat pentru ca școala să poată deveni ceea ce este astăzi. Numele tuturor celor ce s'au ostenit, merită atenția și respectul cuvenit, — ei vor rămâne adevărații ctitori ai vechei școli teologice din Banat.

Actualii profesorii, fac dovada de adevărați profesori de Academic Teologică, nu numai prin titlurile academice pe cari le posedă, ci mai ales prin studiile de specialitate ce le publică în Anuar și lucrările ce le-au publicat până acuma și cele cari vor vedea în curând lumina zilei. Iată ceea ce subliniem cu o vădită bucurie, Amintim problemele ce le tratează: 1. Scurt istoric. Prof. Zeno Munteanu (pp. I-VIII), 2. Tehnica modernă în lumina moralei creștine. Prof. Laurențiu Busuioc (pp. 3-19), 3. Dogmă. Cult și Artă. Prof. Iova Firca (pp. 20-56), 4. Aspecte soteriologice. Prof. Petru Rezuș (pp. 57-104), 5. Geneza arianismului. Prof. Gheorghe Cotoșman (pp. 105-227), 6. Sacrificiul mielului pascal. Prof. Mircea Chialda (pp. 228-253), 7. Corul, mijloc de propagandă religioasă. Prof. Constantin Vladu (pp. 254-257).

Fiecare dintre aceste studii, constituie o preocupare teologică, ce poate fi pe larg anali-

zată și comentată. Sunt lucrate după toate regulile științei teologice și în spiritul adevărat ortodox.

Din datele statistice lucrate cu multă îngrijire de Protopresbiterul Dr. Zeno Munteanu, putem afla munca ce au depus-o foștii profesori, trecutul și opera lor culturală-teologică, dezvoltată în decursul anilor — deasemenea și munca extra școlară a actualilor profesori, ce o depun zi de zi în afară de Academie, prin colaborările ce le fac pe la diferite reviste, gazete din Banat.

Cronica diferiților ani (1919-1939) este dovada vie a activității și a străduinței creștinești ce s'a dezvoltat în școala de Teologie din Caransebeș.

Actualii profesori ai Academiei de Teologie, au aprins candela recunoștinței, prin omagii respectuos față de Prea Sfințitul Episcop Vasile, îndrumătorul spiritual al Academiei Teologice. Și involuntar îmi viu în minte cuvintele celui mai învățat prof. univ. ce l-am avut noi Români, a lui Vasile Bogrea: „Și'n ceasurile grele de azi, când fierb lumile de durere, de nesiguranță și nerăbdare; când lumini de speranțe se aprind și se sting dureros, în zările mute ale Viitorului cu ochii de sfinți; când tremură cugetul omului nedumerit și neliniștit, cum tremură acul busolei care-și caută orientarea, — a te putea odihni, un moment, în ținutul vrăjit al amintirii e o adevărată binecuvântare“. Amintirea plăcută a citirii Anuarului Academiei Teologice ortodoxe române din Caransebeș, mă face să le spun actualilor profesori: „**Excelsior!**“

Prof. Constantin Rudneanu.

Gr. Popiți: Date și documente bănățene (1728—1887) Timișoara 1939.

Din tiparnița tipografiei „Națională“ a corpului didactic bănățan, de curând a ieșit un volum — și sperăm că nu va fi ultimul — cuprinzând date și documente bănățene dintre anii 1728—1887, scris de mult apreciatul cercetător și scriitor Gr. Popiți: În cele 135 pagini defilează documente și date de o valoare incontestabilă, care aruncă o vie lumină asupra trecutului zbuciumat și totuși plin de mândrie și demnitate al băștinașilor de aici, al Românilor.

Apariția lucrării, era de mult și cu înfrigurare așteptată, atâta curiozitatea publicului bănățan, atâta valoarea documentelor, cât și autorul binecunoscut al lucrării, cu atât mai vădit, că în ultimii cinci-șase ani, se ivesc tot mai valoroși cercetători ai trecutului românesc al Banatului, descoperind, figuri, date și documente,

necunoscute sau numai bănuite. Îndreptățind pe bună dreptate, mândria bănățană, cuprinsă în dictonul: Banatu-i fruncea.

Cu lucrări — oarecum — complexe, despre istoria Banatului s'au prezentat până acum abia trei scriitori: Dr. G. Popovici, P. Drăgălina și T. Velea. S'ar putea spune, că dela 1904 de când Dr. G. Popovici a scris Istoria Românilor Bănățeni, până acum, nu s'a editat vreo lucrare mai temeinică și complexă despre Banat, afară de unele disertații pe la congresele ori reuniunilor Astrei. Consecințele, se văd, în nefericita trunchiere a Banatului.

Dar chiar după unirea tuturor Românilor în Banat, s'a cercetat foarte puțin trecutul plin de glorie, iar cercetătorii, publicau lucrările prin ziare ori reviste, ele înșile cu viață de scurtă durată. Abia de vreo cinci-șase ani, numărul cercetărilor crește îmbucurător, dar și acum sunt puțini cărora le reușește a cuprinde cercetările în volume.

Cauzele acestei nepăsări sunt cunoscute; nu e nici timpul, nici locul, dar mai ales socotim de prisos să le mai discutăm. Trebuie totuși să remarcăm, că gustul cercetărilor a fost stimulat de curentul monografist al d-lor Gusti și Stahl, prin Echipele Regale.

Între puținii fericiți, care și-au legat în volum cercetările, se poate număra dl. Gr. Popiți.

În general despre lucrare putem spune că a întrecut așteptările noastre; conștiințiozitatea și adâncimea cercetărilor, satisface toate exigențele. Autorului îi exprimăm toată recunoștința, recomandându-o în același timp cetitorilor.

Dar să ne fie îngăduită o observație.

Cercetările asupra trecutului Banatului, se fac fără o unitate și directivă, și de aceea nu cuprind ansamblul bănățan, omițând de sub lumina trecutului, poate sectoarele cele mai amenințate și mai periclitate, din punct de vedere național.

Așa de exemplu. Din nenumăratele studii apărute până acum, o majoritate covârșitoare se referă la trecutul graniței bănățene, acuma la sectorul Regt. No. 13. În această problemă, pe lângă volumul d-lui Gr. Popiți, avem un studiu de o netăgăduită valoare și de o complexitate neegalată, a d-lui Dr. A. Marchescu avocat din Caransebeș, care n'a apucat vremurile fericite de a-și tipări lucrarea, publicată sub formă de foileton în „Tribuna Graniței“ în cursul anilor 1934—38, deși seriozitatea lucrării, ar fi obligat de o pildă Com. de avere la o jertfă dealtecum foarte bine răsplătită.

Mănunchiul de cercetători ai trecutului bănățan, amintind doar pe cei ce își publică deseori

cercetările prin ziare, cum sunt: prof. Tr. Topliceanu, prof. Dr. A. Peteanu, prof. Dr. N. Ilieșu, Dr. I. Gropșianu, prof. C. Rudneanu, Cons. ep. N. Cornean, preot. R. Pascu, I. B. Mureșan și Tr. Bireescu, — ar fi bine să constituie un cenuclu, sub prezidiul Astei bănățene ca astfel bogatul material adunat să fie complexul cerințelor vremii.

Dacă sectorul grăniceresc almăjan a fost bine și aproape suficient desgropat, apoi celelalte figuri, date și evenimente bănățene în afară de graniță sunt tot mai mult luminate, ne rămâne în ignorare, trecutul confiniului Regt. 14 grăniceresc, numit abuziv „sârbo-banatic“ deoarece în trecut și îndeosebi astăzi pe teritoriul acestuia, în Clisură, se petrece o îngrozitoare tragedie românească. Dl. inv. A. Moisi din Moldova-nouă, a tipărit la (Oravița 1939) o lucrare monografică despre Clisură. Lucrarea are meritul că-i o bogăție de date, migălos confruntate și pe cât știm este rezultatul unor cercetări îndelungate. Dar dl. A. Moisi, cuprinde Clisura, numai dela Zlatița, omițând unele localități cu un bogat trecut ca: Năidaș și Lescovița, în jurul cărora se polarizează multe evenimente, care dovedesc intențiunea Habsburgică-sârbească, de a înlocui elementul românesc din Valea Nerei, și unde până în zilele noastre se petrece o luptă scurtă de exterminare, între conservatorismul românesc și asalturile de desnaționalizare ale Sârbilor.

Despre Lescovița, Sârbii — bazați pe date dela oficiul lor parohial — susțin, că s'a înființat la 1717, ceace nu corăspunde adevărului, deoarece la recensământul din 6 August 1808, făcut de Col. Branovacsy, comuna este trecută între cele românești, cu toate că în Decembrie 1771 — deci la 54 ani dela „înființarea“ comunei — 56 familii, sunt transferați din localitate în alte comune. Numele acestora le arată originea românească; ele sunt: Cornicii, Ion, Văcaru, Ursu, Cocariu, Dan, Peica, Almăjan, Găină, Cloța, George, Brumar, Coca, Marcu, Dogaru, Marina, Fojoca, Iepure etc. fiind răscumpărată averea lor cu cca. 2000 fl. (Singur Ioan Ursu primește răscumpărare, 35.30 fl. pt. casă, 53 fl. pt. vie, 13.24 fl. pt. pomi, în total: 98.54 pl.).

Nu putem trece cu vederea situația școlară bisericească din 1808, în care se arată: 80 case, păstorite de preotul Ioan Popovici, iar școala este condusă de inv. Ioan Nica, de 20 ani, cu 2 ani de serviciu. În aceeași statistică se pomeneste despre Atanasie Covianici, supraveghetor de școală, cu gradul de caporal. În fruntea primăriei, la 28 Sept. 1775, se află: caporal Matei Drăgășan primar, Preda Nistor, Radu Milan și Iancu Vuiuța, ca jurați.

Judece oricine, dacă sârbii mai pot vorbi despre Lescovița, ca o comună sârbească?

Năidaș este o comună pur românească. Aici nu se mai pune problema dovedirii continuității românești, dar fiindcă — mai ales dela 1919 încôaci — a jucat un rol important în trezirea conștiinței naționale și a stimulat rezistența fraților înstrăinați din comunele de pe valea Nerei, merită atât prin importanța cât și prin rolul ei, să i se cerceteze trecutul.

Despre Năidaș aminteste Dr. T. Turcsányi, că ar fi existat la 1495. Această scurtă ivire în istorie și tăcerea până pe la 1733, nu este naturală. Trebuie că se mai află date destul de grăitoare.

Primele amănunte amintite de d-l Gr. Popiți; în aparență nu ar servi de laudă comunei, în fond însă sunt concludente în cece privește tratamentul la care erau supuși Românii pe atunci. Autorul ne arată copia unei *sentințe* din 15 August 1733, în baza căreia Pavel Subțire și Mihuț Raicu sunt condamnați pentru omorârea păzitorului minelor de cupru din Ciclova, cu numele Krauppner și pe soția acestuia. Pedepsa s'a executat la 16 August 1735, și este de o cruzime îngrozitoare. Condamnații „... P. Subțire și M. Raicu, să fie ciupiți cu clește fierbinți de două ori înainte de executarea sentinței definitive, apoi membrele să fie tăiate de sus în jos... apoi corpurile să fie tăiate pe roată, iar capul agățat... pe locul crimei“...

În Năidaș, la 28 Sept. 1775, primăria este condusă de: Ion Bobic, Ion Rauca, Radu Lăpadat, Jurca Peica și Petru „Rovezzi“ (?) La recensământul din Dec. 1791, aflăm 223 bărbați, 222 femei, 23 cai, 128 boi, 59 vaci, 45 viței, 572 capre și 130 porci. În statistica bisericească școlară din 1808, aflăm 188 case, 2 parohii pe preotul Răfa Radonici, pe învățătorul George Isac originiar din localitate, iar „supraveghetor școlar“ pe fiuntașul Paun Țugoi.

Din amintita lucrare a d-lui Gr. Popiți am scos ceace interesează două comune, dar nu trebuie neglijate datele referitoare la Zlatița sat și mănăstire, Câmpia și Socol, a căror valoare ne este de mare folos.

Datele și documentele d-lui Gr. Popiți sunt numai indicii fără comentarii și reduse la o perioadă de timp. Ele sunt cu atât mai prețioase, cu cât ne arată că și comunele despre care se credea că sunt îngropate definitiv în negura trecutului, undeva își află pomenirea vredniciei.

Nădăjduim, că nu va fi ultimul volum în acest gen și credem că Astra bănățeană va lua în mână chestiunea trecutului Banatului și pe lângă că va astrânge tot ce s'a publicat până acum, să stimuleze cercetările.

Ș T I R I

M. S. Regele Carol II cu o bărbăție și dragoste, demne de un Suveran a cercetat în ultimul timp — începând chiar din primele zile ale ss. sărbători — armata dela hotare. Gestul Majestății Sale a înviat încrederea în ostași și a provocat respectul și admirația străinătății. Presa germană ca și cea engleză a publicat articole elogioase la adresa iubitului nostru Rege, înfățișându-l ca pe consolidatorul și apărătorul țării: **sale România.**

Episcopul Locotenent al Hușilor. Rămânând episcopia Hușilor fără titular pe urma trecerii I. P. S. Nifon la mitropolia Olteniei, I. P. S. Irineu al Moldovei a delegat ca episcop-locotenent al eparhiei Hușilor pe arhierul Valeriu Moglan.

Prevenirea tifosului exantematic. Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale a luat o serie de măsuri pentru prevenirea și localizarea tifosului exantematic. Această boală crudă și extrem de contagioasă a făcut în timpul războiului mondial ravagii mari, stingând milioane de vieți omenești. Flagelul amenință din nou. Desigur, măsurile de prevenirea bolii nu sunt grele, și între acelea curățenia este cea mai de seamă. Preoții noștri și până acum au fost factori importanți în menținerea curățeniei pe sate, la casele creștinilor noștri. Ei pot fi și acum de mare folos în acțiunea întreprinsă de Minister, care a și trimis instrucțiuni amănunțite agenților sanitari de sate. Este adevărat, în unele locuri petrolul este ținut în secret de comercianți și oamenii nu-l pot primi nici măcar pentru iluminat. În cazuri ca acestea preoții, împreună cu agenții sanitari, să semnaleze aceasta Ministerului.

Preoții cari nu au trimis fotografiile lor și ale bisericilor, pentru monografie, le mai pot trimite până la 31 Ianuarie a. c. pe adresa secției culturale. (Cliciova, Cărbunari, Sasca-montană, Dragomirești etc.)

Notă oficială

Nr. 7238 Sc./1939.

În depozitul de cărți ale tipografiei cărților bisericești se află mai multe cărți de cuprins teologic și bisericesc cari pot prezenta un interes pentru personalul bisericesc ca și pentru lumea creștină cu dragoste pentru Biserică și pentru slujbașii săi.

Aceste cărți sunt următoarele:

Nr. cor.	AUTORUL	Titlul cărții	conține pag.	Prețul Lei
1.	Ec. C. Macarie	Activitatea preoților în campanie	106	15 „
2.	Pr. D. Georgescu	Adventismul	165	25 „
3.	Adm. Casei Bisericii	Biserica ort. și cult. străine din Reg. Rom.	231	30 „

Nr. cor.	AUTORUL	Titlul cărții	conține pag.	Prețul Lei
4.	Idem	Bis. cu averi proprii	337	60 „
5.	Dr. C. Chirișescu	Calendar bis. ort. pe toți anii	198	50 „
6.	Min. Cult. și Instr.	Casa bis. 1902-1919	365	100 „
7.	A. Lasc. Moldovan	Concord. a N-Test.	138	40 „
8.	Prof. I. Mateiu	Contribuțiuni la ist. dreptului bis.	411	75 „
9.	Grigorie Comșa	Ist. pred. la Români	303	50 „
10.	Renandin-Mitrop. Iosif Gheorghiean	Interani și greco-ort. traducere	83	20 „
11.	Prof. I. Lușaș	Carte de ist. bis. ilustr. Neagoe Vodă	268	70 „
12.	N. A. Constantinescu	Basarab și Sf. Nifon	52	5 „
13.	Prof. Dr. V. Gheorghiu	Noțiuni de cronologie calendaristică și calculul pascal	205	100 „
14.	D. Romano Dr. C. Chibu	Vrei să fi înțelept?	207	20 „
15.	Prof. N. Iorga	Viața lui C. Vodă Cantemir Trad.	127	60 „
16.	Ep. Teod. Atanasie	Comentarii sau exp. epistolei către Ebrei, și viața și activitatea sf. Ghisostom	395	70 „
17.	C. Diclescu	Din corespondența episc. Melhisedec	102	25 „
18.	Sf. Sinod	Studiu, despre eparh. și inst. sinodală în bis. ort.	75	5 „
19.	Min. Cult. și Inst. Publice	Autocefalia Bis. ort. rom.	23	5 „

Atragem atenția preoților și credincioșilor asupra cărților aci arătate spre a-și alege eventual pe acelea pe cari le doresc, comunicându-ne aceasta până la 20 Februarie a. c. aici, spre a le comanda.

La comenzi mai mari se va acorda rabat mai însemnat.

Caransebeș, la 3 Ianuarie 1940.

Episcopul :

† VASILE

Consilier referent:

Nicolae Cornean.

Concurs

În baza ordinului Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 3214 B. ex 1939 din 20 Maiu, se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pentru postul de preot la parohia I-a de clasa II-a din comuna **Broșteni** protopresbiteratul Orașița, devenită vacantă pe urma pensionării preotului Ilie Ciorei.

I. Beneficii.

1. Sesiunea parohială, în extindere de 32 jugăre.
2. Birul parohial uzitat.

3. Veniturile stolare uzitate.
4. Nefiind casă parohială de locuință se va îngriji alesul preot.
5. Intravilan.

II. Indatorii.

Preotul ales este obligat a-și împlini toate datorințele preoțești și pastorale, a predica regulat în fiecare Duminică și sărbătoare și a catehiza la școala primară, fără nici o altă renumerație.

Toate impozitele după beneficiile de mai sus cad în sarcina preotului ales.

Cei ce doresc să ocupe acest post, întrucât vor avea calificarea cerută pentru parohii de clasa II-a, precum și binecuvântarea P. S. S. Episcopului diecezan, să-și înainteze cererile, adresate consiliului parohial ort. rom. din Broșteni prin Prea On. Oficiu protopopesc al Oraviței.

Reflectanții se vor prezenta, pe lângă prealabila încunoștințare a Prea On. Domn protopresbiter tractual, în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfânta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie, însă nicidecum în ziua de alegere.

Broșteni, din ședința consiliului parohial ținută la 8 Octomvrie 1939.

Președinte : Secretar :
Preot Simeon Alexiu. *Petru Olariu.*
 În conțelegere cu Oficiul protopopesc.
 Oravița la 31 Octomvrie 1939.

2—3

Virgil Musta
 protopop.

În baza ordinului Venerabilului Consiliu eparhial Nr. 4829 B. ex 1939 din 15 Septemvrie a. c. se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“, pentru postul de preot în parohia de clasa II-a din **Bătești**, devenită vacantă prin pensionarea preotului Romul Radulovici.

I. Beneficii.

1. Sesiunea parohială în estensiune de 32 jughere.
2. Una grădină parohială de 1 jugăr.
3. Veniturile stolare uzitate.
4. Nefiind casă parohială, de locuință se va îngriji preotul ales.
5. Bir parohial nu este.

II. Indatorii.

Preotul ales este obligat a-și împlini toate datorințele preoțești și pastorale, a predica regulat în fiecare Duminică și sărbătoare și a catehiza la școala primară, fără nici o altă renumerație.

Toate impozitele după beneficiile de mai sus cad în sarcina preotului ales.

Cei ce doresc să ocupe acest post, întrucât vor avea calificarea cerută pentru parohii de clasa II-a precum și binecuvântarea P. S. S. Episcopului diecezan, să-și înainteze cererile adresate consiliului parohial ort. rom. din Bătești și prin Prea On. Oficiu protopresbiter al Făgetului.

Reflectanții se vor prezenta, pe lângă prealabila încunoștințare a Prea On. Domn protopresbiter tractual, în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfânta biserică spre

a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie însă nicidecum în ziua de alegere.

Bătești, din ședința consiliului parohial ținută la 8 Octomvrie 1939.

Președinte : Secretar :
Romul Radulovici *Peiru Curușin*
 adm. paroh. inv.

În conțelegere cu oficiul protopopesc.

Pr. Ioan Munlean
 adm. protopresbiteral.

Nr. 5927 B. ex 1939.

Acest concurs se aprobă și se publică cu aceea, că — în baza aliniatului ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza decisului consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B ridicat și la valoare de conciuș smodal, cu conciușul Nr. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere decisiunea Consistorului mitropolitan Nr. 258/1928 din 13 Nov. 1929 — se enunță obligamentul credinșilor de a presta și birul parohial, care este o parte integrantă a dotațiunii preoțești.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial ținută în 4 Noemvrie 1939.

2—3

Episcopul :
 † VASILE

Toți bunii Români

subscriu

Bonuri pentru înzestrarea Armatei!

CORPUL CONTABILILOR AUTORIZAȚI ȘI EXPERTILOR DE CONTABILITATE.
 — Secțiunea de pe lângă Tribunalul Caransebeș —

Convocare.

Domnii membri ai Corpului Contabililor autorizați și Experților de contabilitate, Secțiunea Caransebeș, se convoacă în

Adunarea Generală Ordinară

pe ziua de **28 Ianuarie 1940 ora 10 a. m.**, — iar în caz că nu s'ar întruni numărul legal de membri, pe ziua de **4 Februarie 1940 ora 10 a. m.** — la sediul secției, în sala de ședințe a „BĂNCII POPORALE“ S. A. în Caransebeș cu următoarea

Ordine de zi :

1. Darea de seamă și aprobarea Bilanțului și Contului Profit și Pierdere pe a. 1939.
  2. Descărcarea Consiliului de gestiunea sa.
  3. Proiectul de buget pe a. 1940.
  4. Alegerea noului Consiliu și a Censorilor.
- Caransebeș, la 15 Ianuarie 1940.

Președinte,
Constantin Călțiu
 Expert de contabilitate.

Secretar,
Vasile Athanasescu
 Contabil autoritar.